

Ба Шӯрои диссертатсионии 6D.КОА-004
дар назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025), ш. Душанбе, куч. Буни Ҳисорак,
шаҳраки донишҷӯён, бинои таълимии №8)

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Обидзода Умед Фозил дар мавзуи “Ҳамкориҳои иқтисодӣ байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Мардумии Чин дар шароити тағйирёбии вазъи геоиқтисодӣ дар ҷаҳон”, барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D051300 – Иқтисодиёти ҷаҳонӣ (6D051301 - Иқтисодиёти ҷаҳонӣ)

Дар даҳсолаҳои охир, равандҳои иқтисодии ҷаҳонӣ тағйироти куллиро паси сар намуда истодаанд, ки дар натиҷаи шиддатёбии геополитикӣ, тағйироти сохторӣ дар бозорҳои ҷаҳонӣ, таҷдиди сохтори занҷирҳои арзиши ҷаҳонӣ ва пайдоиши марказҳои нави қудрати иқтисодӣ ба вуҷуд омадаанд. Ин тағйирот манзараи геоиқтисодиро ба таври назаррас тағйир дода, давлатҳоро водор кардаанд, ки шарикони нави стратегӣ пайдо кунанд, муносибатҳои иқтисодии хориҷиро гуногун созанд ва механизмҳои ҳамгироии минтақавиро тақвият диҳанд. Дар ин замина, омӯзиши ҳамкориҳои иқтисодӣ байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Мардумии Чин аҳамияти махсуси илмӣ ва амалӣ пайдо кардааст.

Авлавиятҳои рушди миллии Тоҷикистон - таъмини суботи макроиқтисодӣ, навсозии инфрасохтор, ҷалби сармоягузориҳои хориҷӣ, тақвияти инфрасохтори энергетикӣ ва нақлиётӣ ва тавсеа бахшидани иқтидорҳои содиротӣ - бо нақши афзояндаи Ҷумҳурии Мардумии Чин дар Авруосиё бештар мепайванданд. Ҷумҳурии Мардумии Чин ба яке аз бузургтарин шарикони сармоягузорӣ ва тиҷоратии Тоҷикистон, қарздиҳандаи калидӣ ва ташаббускори лоиҳаҳои бузурги минтақавӣ, аз ҷумла ташаббуси "Як камарбанд ва як роҳ", барномаи иқтисодии Созмони ҳамкориҳои Шанхай ва механизмҳои гуногуни ҳамкориҳои дуҷонибаи саноатӣ ва энергетикӣ табдил ёфтааст. Дар ин замина, динамикаи муносибатҳои иқтисодии Ҷумҳурии Мардумии Чин ва Ҷумҳурии Тоҷикистон мустақиман ба самти рушди дарозмуддати кишвар таъсир мерасонад.

Аҳамияти ин мавзӯ бо табдили занҷирҳои таъминоти ҷаҳонӣ, гузариш ба бисёрқутбӣ ва шиддат гирифтани рақобат барои дастрасӣ ба захираҳо ва долонҳои нақлиётӣ боз ҳам бештар мешавад. Барои Тоҷикистон, як кишвари рӯ ба инкишоф, ки роҳи баромад ба баҳр надорад ва фазои молиявии маҳдуд дорад, зарбаҳои беруна - ба монанди

тағйирёбии нархи молҳои ашёи хом, ноустувории молиявии ҷаҳонӣ ва парокандагии геополитикӣ - зарурати шарикӣ устувор, пешгӯишаванда ва мутақобилан судмандро таъкид мекунанд. Модели иқтисодии Ҷумҳурии Мардумии Чин, имкониятҳои технологӣ, абзорҳои молиявӣ ва таҷрибаи рушди инфрасохтори он барои Тоҷикистон имкониятҳои наф фароҳам оварда, ҳамзамон мушкилоти марбут ба устувории қарз, номутавозинии тиҷорат, вобастагии технологӣ ва амнияти дарозмуддати иқтисодиро ба миён меорад.

Ғайр аз ин, марҳилаи кунунии ҳамкорӣ бо гуногунрангӣ тавсиф мешавад: аз соҳаҳои анъанавӣ (сохтмони инфрасохтор, истихроҷи маъдан, энергетика) то соҳаҳои наф, аз ҷумла технологияҳои сабз, рақамикунонӣ, паркҳои саноатӣ, кишоварзӣ, логистика ва тиҷорати электронии фаромарзӣ. Барои фаҳмидани самаранокӣ, хатарҳо ва оқибатҳои стратегияи ин тағйирот таҳлили ҳамаҷонибаи илмӣ зарур аст.

Аз ин рӯ, диссертатсияи Обидзода У.Ф. дар мавзӯи “Ҳамкориҳои иқтисодӣ байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Мардумии Чин дар шароити тағйирёбии вазъи геоиқтисодӣ дар ҷаҳон”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D051300 – Иқтисодиёти ҷаҳонӣ (6D051301 - Иқтисодиёти ҷаҳонӣ) пешниҳод гардидааст хеле актуалӣ ба ҳисоб меравад.

Муаллиф дар натиҷаи таҳқиқот исбот намудааст, ки яке аз мушкилоти калидӣ дар робитаҳои миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Мардумии Чин – ин набудани мувозинати воқеӣ дар ҳамкориҳои тиҷоратӣ ва иқтисодии ду кишвар мебошад, бахусус дар соҳаи муносибати воридот ва содирот. Муаллиф дар натиҷаи таҳлил ошкор намудааст, ки ҳатто кишварҳое, ки дар муносибатҳои тиҷоратӣ бо Хитой тавозуни мусбат доранд, аз мувозинати комил дур мондаанд, зеро содироти онҳо бештар ба ашёи хом нигаронида шудааст. Муаллиф пешниҳод намудааст, ки Тоҷикистон, бояд на танҳо ба кам кардани фарқиятҳои ҳаҷмии савдо, балки ба тағйир додани сохтор ва таносуби таркибии он талош намояд.

Ҷолиби диққат, ин муайян гардидани самтҳои афзалиятноки рушди ҳамкориҳои тиҷоратӣ ва сармоягузори байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Мардумии Чин аз ҷониби муаллиф мебошад. Муаллиф асоснок намудааст, ки тадбиқи истифодаи механизми самаранокӣ моделҳои шарикӣ миёни бахши давлатӣ ва хусусӣ аҳамияти хос дорад, зеро онҳо метавонанд ҳамчун василаи таъмини манфиатҳои мутақобилан судманд хизмат намоянд.

Дар баробари ин, автореферати диссертатсия аз баъзе норасогӣҳо ва камбудӣҳо ӯрӣ нест. Дар миёни онҳо, метавон ба норасогӣҳо ва камбудӣҳои зерин ишора намуд:

1. Нишондиҳандаҳои омории, ки дар ҷадвалҳо оварда шудаанд, қисман мавриди таҳлил, баҳогузорӣ ва баррасӣ қарор гирифтаанд;

2. Агар муаллиф зимни таҳқиқот SWOT – таҳлиро иҷро менамуд ва дар асоси он ҷанбаҳои мусбат ва манфии рушди робитаҳои иқтисодиву тижоратиро миёни кишварҳо нишон меод, сифати автореферат хубтар мегардид.

Дар баробари ин, эродҳои ишорагардида бартарии рисолаи илмӣ анҷомдодашударо коҳиш навода, диссертатсия аз ҷиҳати мазмун ва мутобиқи талаботҳои мавҷудбуда мебошад.

Дар маҷмӯъ аз таҳлилу баррасии автореферати мазкур ба хулосае омадан мумкин аст, ки Обидзода Умед Ғозил Ҳангоми навиштани рисолаи илмӣ дар мавзӯи “Ҳамкории иқтисодӣ байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Мардумии Чин дар шароити тағйирёбии вазъи геоиқтисодӣ дар ҷаҳон”, қобилияти баланди эҷодкорӣ нишон додааст. Автореферати диссертатсия ба талаботҳои Низомномаи Комиссияи Олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дараҷи дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D051300 – Иқтисодиёти ҷаҳонӣ (6D051301 - Иқтисодиёти ҷаҳонӣ) мебошад.

Муқарриз:

доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор,
Ректори ДДБ ба номи Носири Хусрав



Қурбонзода М.Р.

14.12.2025